

TULEVAISUUDEN KYLÄ 2.0

ENERGIA-teema

YLEISTÄ

Älykkäät kylät – älykäs maaseutu -strategiahanke

- Etelä-Pohjanmaan Leader-ryhmien yhteistyöhanke
- Hallinnoijana Leader Suupohja, toteutetaan kaikissa EP:n Leader ryhmissä
- Rahoitus Etelä-Pohjanmaan Ely-keskus
- Kesto 31.5.2026 saakka
- Maakunnanlaajuinen yhteistyöhanke, jossa valitaan pilottikyliä/kyläryhmiä toteuttamaan uusia innovatiivisia toimintamalleja.

Ihmisten kokoisille ideoille!

Euroopan unionin
osarahoittama

TAVOITTEET

- Hanke pyrkii rakentamaan suunnitelmia ja malleja, jotka tukevat kylien ja kuntien kehittymistä, edistäen yhteisöllisyyttä, energiaomavaraisuutta, digitaalisten palveluiden saatavuutta sekä kylän vahvaa ja houkuttelevaa imagoa.
- Kylät verkostoituvat, jakavat parhaita käytäntöjä ja edistävät yhteistyötä eri tahojen kanssa.
- Hankkeen lopullinen tavoite on luoda "Mallikylä 2030", joka on älykäs, innovatiivinen, yhteisöllinen ja identiteetiltään vahva ja houkutteleva ympäristö asukkailleen.

Ihmisten kokoisille ideoille!

Euroopan unionin
osarahoittama

Ketä ne on ne sankarit?

Moni nurkka, räystäskouru, kivijalan juuri tai yläpohjan läpiveto olisi jäänyt huolehtimatta ilman arjen sankareita.

Ikä on vain numeroita

Rakennusten iällä tuntuu olevan vain vähän merkitystä niiden kunnossa. Pönttöuunin käyttö on monessa paikassa osaltaan varmistanut jonkinlaista ilmanvaihtoa yhdessä ravistuneiden ikkunoiden kanssa, vaikka se ei olisikaan varsinaisesti suunniteltua.

Ikkunaremontin ja lämmitystavan uudistamisen myötä ilmanvaihto on kärsinyt, korvausilma etsinyt tiensä epäpuhtaiden ja kosteiden reittien kautta ja ollut muutenkin vähäistä. Ilmanvaihtoa ja savukaasujen poistoa ei kuitenkaan ennenkään ole hoidettu samalla ratkaisulla.

Hyvällä on vetovoimaa

KYLÄTALO VOI TUODA UUSIA
ASUKKAITA

Kyläkeskuksen vetovoima riippuu luonnollisesti monesta asiasta.

Lasten harrastusmahdollisuus turvallisessa ympäristössä nostaa jopa yksityistonttien ja -kiinteistöjen arvoa.

Käytön monipuolistamista/lisäämistä kannattaa vakavasti harkita jos rakennus on perusterve.

Talon olemassaolo perustuu neljään asiaan.

Teksti ja kuvakevalinnat: Maarit Kari

Kylällä on väkeä. Varsinkin urheiluharrastuksissa on suuri etu, kun harrastuspaikka on lähellä. Talkoisiin tarvitaan aina väkeä. Kylätalo voi myös houkutella kylälle väkeä – edes harrastamaan.

Teknistä ymmärrystä; rakennusterveys ja energianhallinta. Perusasioiden huolto. Mieluiten jaettua vastuuta

Kylällä on osaajia. Ja joka kylällä on. Kylätalot ovat loistava – ja usein ainoa paikka harjoitella, kehittää jotain uutta.

Rahaa tarvitaan joka tapauksessa. Joskus pieni investointi voi säästää isoilta murheilta oikein ajoitettuna. Energiainvestoinnin kannattavuus tapauskohtaista.

Ihmisten kokoisille ideoille!

Euroopan unionin
osarahoittama

Aurinkopaneelit

Aurinkosähkö on laadukkaista komponenteista asianmukaisesti asennettuna luotettavaa ja turvallista tekniikkaa. Laadukkaaseen toimitukseen kuuluu sähkö- ja rakennekuvat sekä suomen- tai ruotsinkielinen käyttöohje. Lisäksi laitteistolle on aina tehtävä käyttöönottotarkastus. Lupa-asiat pitää selvittää ennen hankintaa.

Aurinkosähkön kannattavuuden kannalta on tärkeää mitoittaa järjestelmä kiinteistön sähkönkäytön perusteella. Järjestelmän yhteydessä on kannattavaa hyödyntää älykästä kulutuksen ohjausta, joka reagoi nopeasti paneelin tuottoon tai pörssisähkön hintaan.

Esimerkiksi pientaloon soveltuva noin seitsemän kilowatin aurinkovoimala avaimet käteen -toimituksena maksaa nyt keskimäärin 7 700 euroa. Järjestelmien hinnat ovat laskusuunnassa, komponenttien saatavuus on hyvä ja asentajakapasiteettia melko hyvin tarjolla.

Luotettavaa ja puolueetonta tietoa löytyy: www.motiva.fi sivulta

Paikallinen kestävän kehityksen ja energia-asioiden asiantuntija: <https://www.thermopolis.fi/>

Kun mietit aurinkosähkövaihtoehtoa, aloita täältä: <https://aurinkosahkoakotiin.fi/nain-hankinta-etenee/>

Hankerahoitusta on saatavana kylätalojen energiaratkaisuihin Leader –ryhmistä ja Ely-keskuksesta.

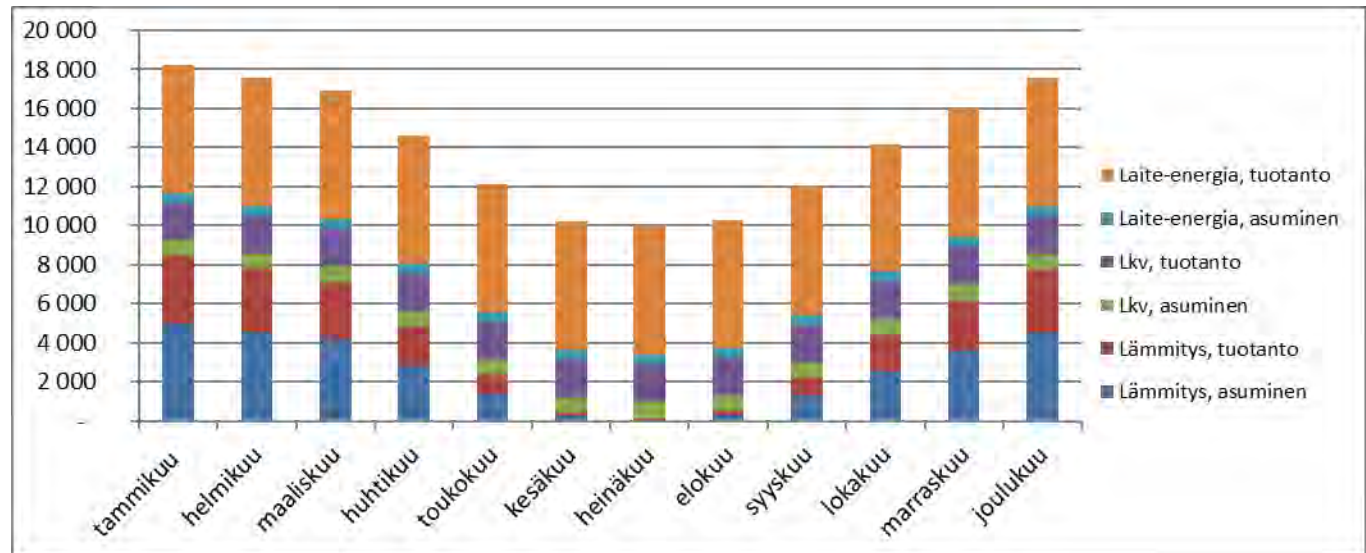
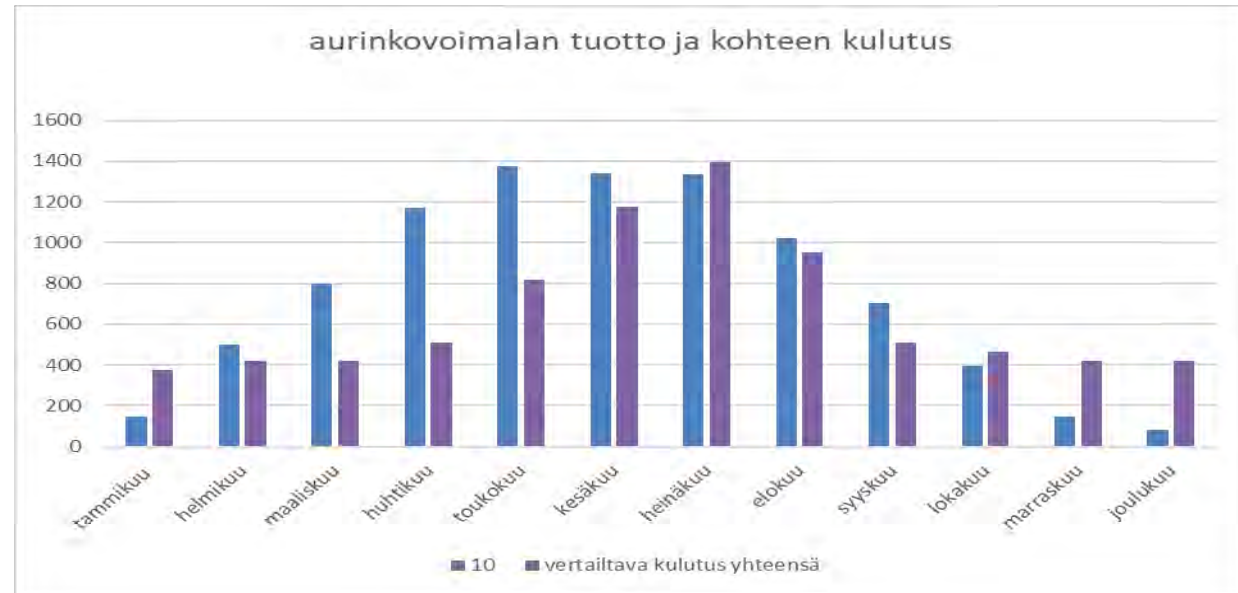
Mitoitus

Sähköyhtiön verkkopalvelu tarpeellinen alkukartoituksessa

Älyohjauksen hyöty riippuu lämmitystavasta, myös veden

Lisäksi

- Voiko kulutusta ajoittaa
- Voiko energiaa varastoida
 - Vesi helpoin
 - Ajoneuvot, työkoneet
- Suunnitellut muutokset kohteen käytössä
- Voiko sesonkina tuottaa sähköllä sen, mitä talvella tehdään muulla energialla –

Aurinkoenergia

Julkisivukysymykset/suojelu voi rajoittaa aurinkovoimalan sijoittamista/lupia

Kulutuksen vuorokausiprofiili ⇔ suuntaus

Asennuksen turvallisuus! (kts. Seuraava sivu, [Lähitapiola](#), [Maito ja Me](#))

- **Asennus ratkaisevampaa kuin itse voimalan "laatu"**
- Paloturvallisuuden kannalta invertterin sijoitus ja paneelien & johteiden kestävät asennukset

Katto, seinä, maa-asennus

Tontin raja määrittelee oman käytön, sähkön osto- ja myyntisopimus eivät sidoksissa

Aurinkovoimalan voi myös liisata tai hankkia erilaisin sopimuksin –huomio sopimuksen sisältöön!

Muuta huomioitavaa

Hinnat tosiaan olleet (jälleen) laskusuunnassa, mutta:

- Kiinan "liikkeet" ja poliittinen suhtautuminen voi vaikuttaa
- Materiaalien saatavuus/maailmanmarkkinahinta vaihtelevat

Muut suunnitelmat; katon kunto, veden lämmitys, lämmitysjärjestelmä
Maatilan aurinkosähköhankinnasta varsin kattava muistilista:

<https://www.proagria.fi/blogit/ilmasto-muutoksessa/aurinkosahko-maatilalla-suunnittelua-ja-turvallisuutta>

Edellinen on hyvä yhteenveto

- Jos teknisiä vaatimuksia koskeva lista tuntuu liian pitkältä ja olet jo hankkimassa voimalaa
 - Varmista asentajaryityksen Tukesin hyväksyntä
 - Tavallisesti järjestelmän asennus kokonaisuudessaan edellyttää S2-asennusoikeutta. Tukesin toiminnanharjoittajahaussa tarvitsee täyttää vähintään y-tunnus ja valita Toimintaoikeudet- valikosta "Sähköasennustyöt ja sähkölaitekorjaus"
- <https://rekisterit.tukes.fi/toiminnanharjoittajat?o=A&p=0&q=>

Energiankulutuksen vähentäminen

Maksimoi energiansäästö:

- Käytä lämpöä, sähköä ja vettä säästäen.
- Kilpailuta sähkön toimittaja. Seuraa sähkönkulutusta.
- Tee energiaremontti, jos kiinteistö vaatii. Tarkista ikkunoiden ja ovien tiivisteet.
- Pidä lämmityslaitteet hyvässä kunnossa, sillä se lisää niiden tehoa.
- Vaihda lamput, vesihanat ja kodinkoneet energiaa säästäviin malleihin mahdollisuuksien mukaan.
- Jos kokoontumistilaa vuokrataan, tee hyvät ohjeet vuokraajille.

Etäluettavien sähkömittareiden ansiosta nykyään on mahdollista seurata sähkönkulutusta oman sähköyhtiön verkkosivujen kautta jopa tunnin tarkkuudella. Seuraamalla sähkönkulutusta ja sähkönkäytön huiput tunnistamalla voi hallita sähkönkäyttöä entistä paremmin. Lisäksi etäluettavien mittareiden avulla sähköyhtiöt voivat tarjota asiakkailleen uusia palveluita ja auttaa energian säästämässä.

<https://www.thermopolis.fi/energianeuvonta/>
<https://www.motiva.fi/>

Energiatehokkuuden parantaminen, säästöt

- Lähtökohtana tieto, mihin energiaa kuluu ja mikä on rakennuksen kunto & elinkaari
- Käyttö – onko odotettavissa muutoksia?
- Rakennuksen kulttuurihistoriallinen arvo
- **Seurataanko kulutusta, tunnistetaanko "huippuhetket"**
 - Sähkön verkkopalvelu, mutta myös olosuhdeseuranta (lpt, kosteus)
- Lämmitystarpeen huomiointi (esim. zumba ja jooga) ja sopeutuminen
- Onko sähkösopimus sopiva
- Energiatehokkuuden tunnusluku rakennuksessa on kWh/m³
 - Energiatodistuksessa kWh/m² – vertailukelpoisuus?
 - Voisi olla myös kWh/käyttötunnit –kulutuksen kasvu voi olla tehokasta jos käyttöaste paranee
- Valaistusremontti/päivitys; vaihdetaan mielellään koko valaisin, samalla kannattaa miettiä koko kokonaisuus (valon väri, säädettävyys, himmennettävyys, ohjaus, ajastus jne.)

Kymenlaakson kylätalokierros - mitä tehtiin

Ennakkokontaktointi ja esitiedot, kohde ja yhteyshenkilötietojen korjaus

- Energian kulutuksesta, lämmitystavasta, ilmanvaihdosta
- Tärkeimmistä remonteista (energiatehokkuus, energia, muu)
- Tiloista; pinta-alat jne.

Kohdekäynti lämmityskaudella

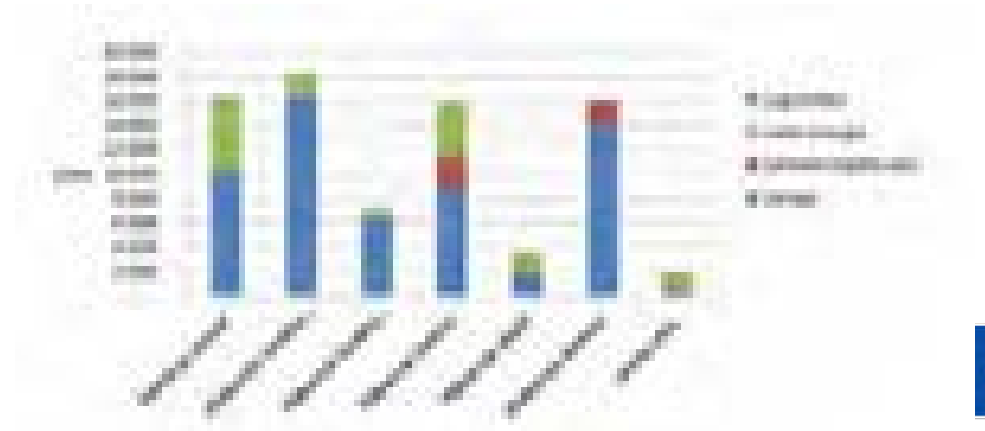
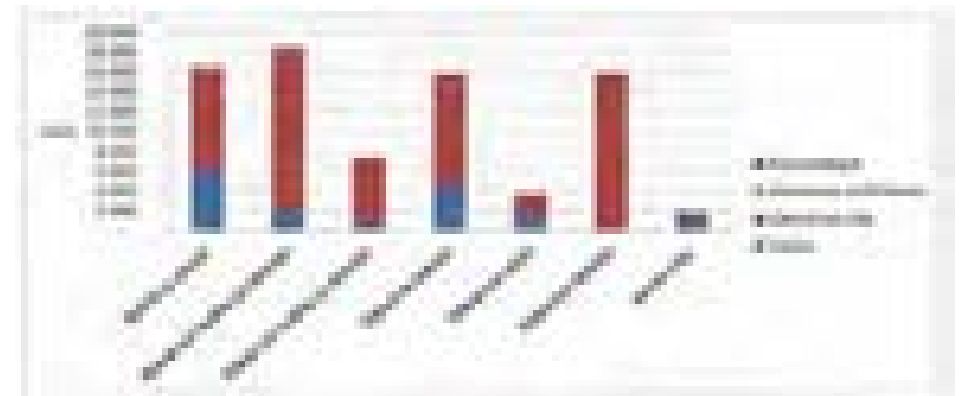
- Kuvia, lisätietoja, käyttöprofiilia
- Pintavesien johtaminen, ilmanvaihto, yläpohja, katto silmävaraisesti
- Kaikissa kohteissa ei ollut pääsyä esim. ullakotilaan

Laskentaa, raportti, ehdotukset ja huomiot

- Usein tarvittiin vielä lisätietoja
- Yhteenveto energian kulutuksesta, jakaumasta, kulutuksen tasosta, energiankäytön huomiot ja ehdotukset, rakennustekniset huomiot

Rakenteelliset huomiot aistinvaraisesti, luvut taulukkona, graafisesti ja tulkinta

		0-100	100-200	200-300
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				
31				
32				
33				
34				
35				
36				
37				
38				
39				
40				
41				
42				
43				
44				
45				
46				
47				
48				
49				
50				
51				
52				
53				
54				
55				
56				
57				
58				
59				
60				
61				
62				
63				
64				
65				
66				
67				
68				
69				
70				
71				
72				
73				
74				
75				
76				
77				
78				
79				
80				
81				
82				
83				
84				
85				
86				
87				
88				
89				
90				
91				
92				
93				
94				
95				
96				
97				
98				
99				
100				

Kokonaisenergia

Polttoainelajeittain

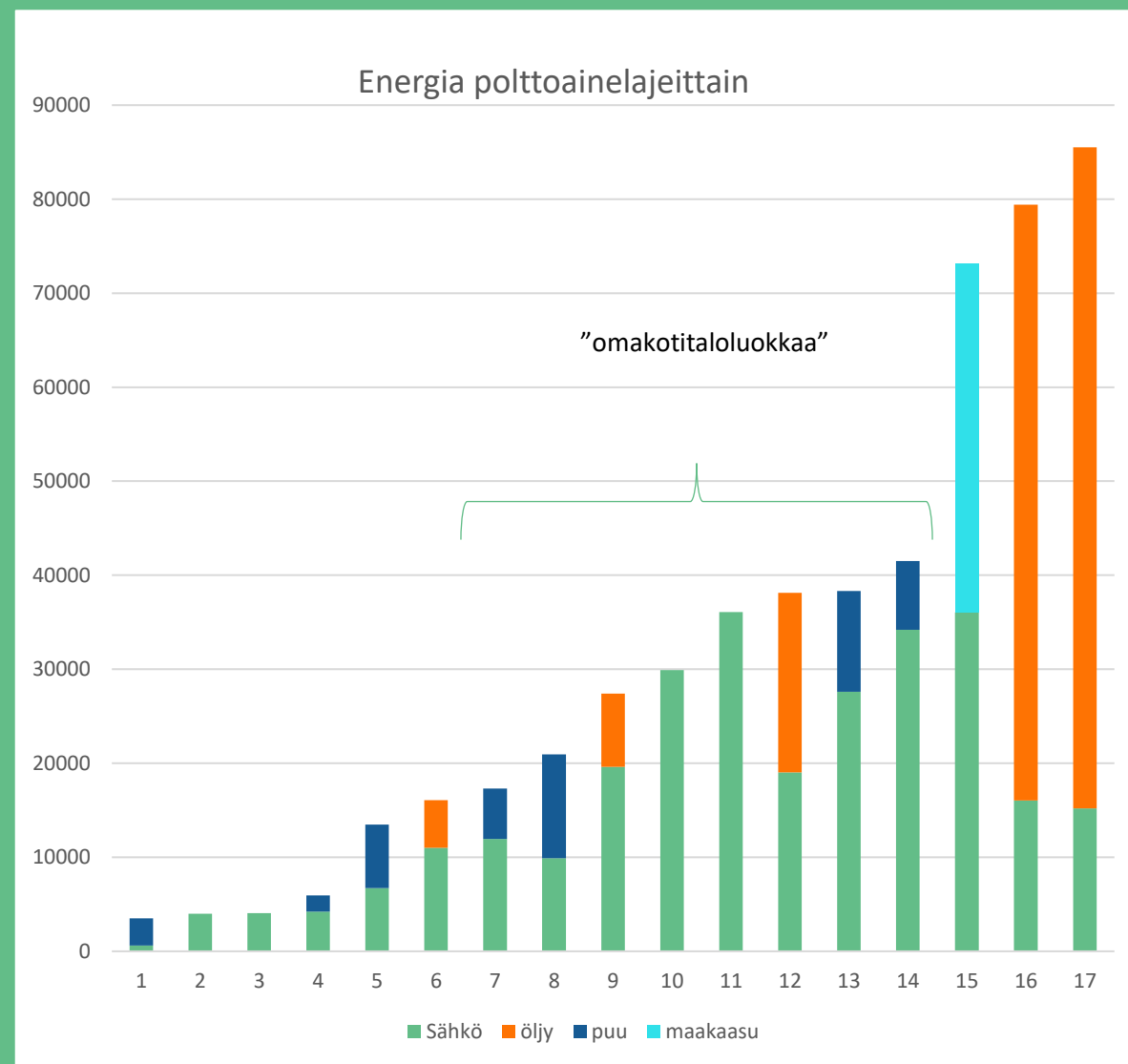
Isoissa kulutuskohteissa käyttö aktiivista ja ympärivuotista, kahdessa (kolmesta) myös asukkaita

Yhdessä kohteessa oli vaikea löytää syytä melko suureen kulutukseen (ei ollut yksi suurimmista)

Käytännössä kaikkiin sähkölämmityskohteisiin suositellaan alamittausta

Mitä satunnaisempaa käyttö, sitä isompi merkitys lämmönjakotavalla

Ikkunoiden vaihtaminen harvoin perusteltua, tiivistäminen kunnostaminen on

Lämmöntarveluku

(KOHTEET SAMASSA JÄRJESTYKSESSÄ)

Kertoo energiatehokkuudesta MUTTA myös käytöstä

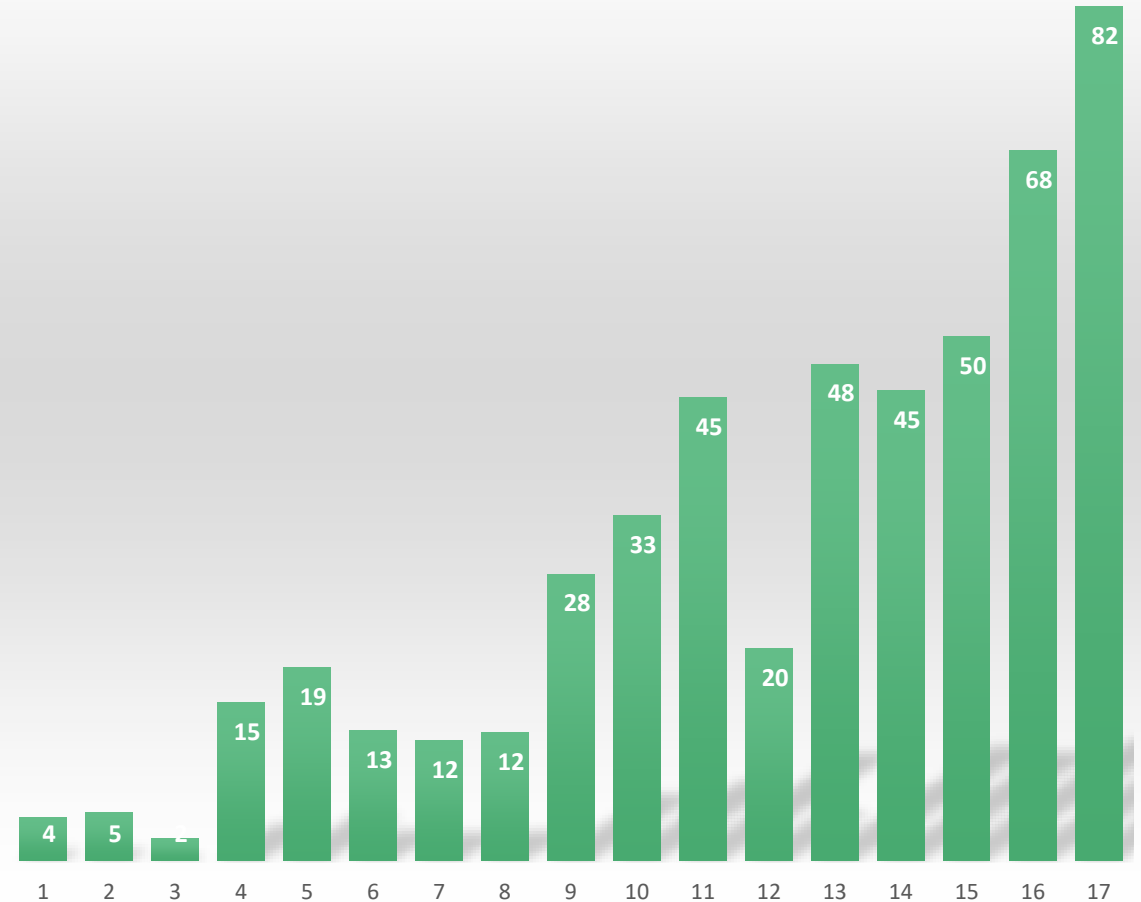
Ei ole sama kuin esim. energiatodistuksessa, jossa on rakenteellinen/laskennallinen energiatehokkuus

Mitä alempi lämpötila, sen tärkeämpää on rakennuksen perusratkaisut ja ilmanvaihto, rakenteiden terveys

Kohteiden energiatehokkuutta on vaikea arvioida yhteismitallisesti, sillä tilojen lämmityskäytännöt vaihtelevat. Useimmissa kohteissa talviaikainen lämmitys rajoittuu vain pieneen osaan rakennusta.

Lähes kaikissa kohteissa on varaa lisätä yläpohjan eristystä. Joissain erityishuomio lämpövuotokohtiin

kulutus kWh/rakennustilavuus m³

Lämpö suurin

Luku kilowattitunteina keskimäärin

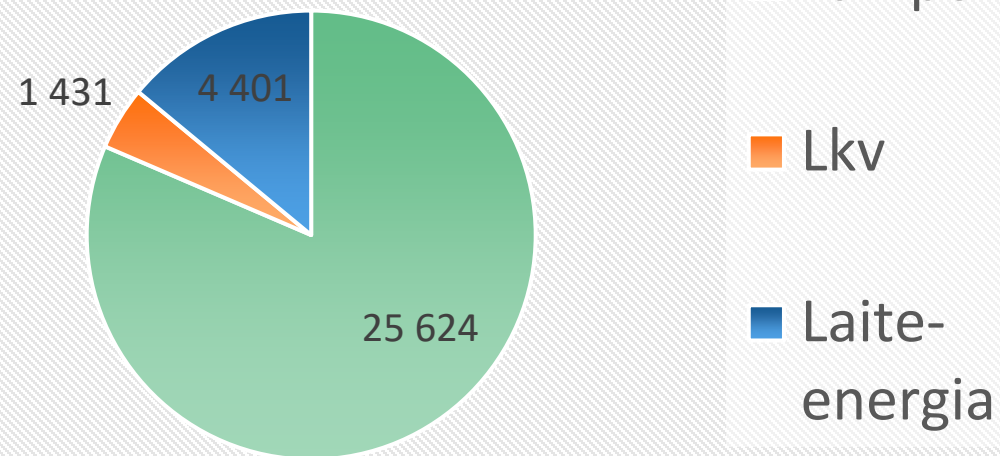
Käyttövesi pienempi kuin kotitalouksissa

Lämmön osuus selkeästi suurempi kuin kotitalouksissa

- Tarpeenmukaisuus
- Yläpohja
- Osastointi
- Seuranta ja sen tarkentaminen osiin
- Rytmitys
- Käytön ohjeistus
- Käytön lisääminen!

Teksti ja kuvat: Maarit Kari

Energia käyttömuodoittain

Lämmitys

Suurin energianielu

- Vastuhenkilöillä iso merkitys
- Talonmiestyö voi olla osa vuokraa
- Automatiikkaan tai etävalvontaan kannattaa panostaa
- ILP usein järkevä ratkaisu, mutta sekin vaatii huoltoa
- Hinta ⇔ suunniteltu käyttöikä
- Tyypillisesti tehokkain ratkaisu on kallein
- Puulämmityksestä luopumisen yhteydessä on usein **”luovuttu”** myös ilmanvaihdosta

Teksti ja kuvat: Maarit Kari

Korkeat tilat haasteellinen energiassa

Yläpohjan eristys ja sen tasaisuus

60 % lämmöstä häviää ylöspäin

Uudet ikkunat sisäpuolelle

Ilme säilyi

Madallettu kahviotila

Remontin yhteydessä

Seuranta ja säätö

Säästää vaivaa ja rahaa

Teksti ja kuvat: Maarit Kari

Kaukosäätimen
sijainti

Tarpeenmukainen
lämpötilanhallinta
ILPin huolto

Maalämpö vähentää
yllätyksiä →

Iso tila, harvoin
käytössä → nopeus
ratkaisee ↓

kattilan huolto

Teksti ja kuvat: Maarit Kari

Lämmityksestä

Käytön säännöllisyys ⇔ lämmönjakotapa

Rakennuksen elinkaari

Rakennuksen ja lämmityksen työllistävyys

Hormin kunto – huomioitava silloinkin kun ei enää käytössä!

Ilmanvaihto ei saa kärsiä

Osastointi järkevää, mutta lämpö "valuu" myös kylmiin tiloihin

"Vitaalitoiminnot" turvattava

Hybridiajattelu; peruslämpö + käytön/kalliin sähkön aikainen lisälämpö

Case automaattipellettitakka

Oma case: asennus rivitaloon Järvenpään keskustan tuntumassa, asunnossa sähkölämmitys, myös ILP

- Käyttö sähkön ja pelletin hinnan mukaan

ILP seurustelee hyvin takan kanssa

Automaattinen käynnistys ja sammutus

Kevyt; ei erillistä perustusta

Erilaisia toimintoja, takassa itsessään puhallus

Nopeampi kuin ILP

Mahdollista myös kauko-ohjattavuus

Yleensä pieni tulipesä; melko säännöllinen puhdistus

Mallivalinnassa säiliön koko!

[Tulituote Oy](#) (paikallinen), [Kardonar](#) (erittäin laaja valikoima)

Biohiili ja biohiiletys

Biohiili on kuivasta eloperäisestä aineksesta (risuista, oljesta, järviruo'osta tms) valmistettua hiiltä. Hiilen hyvin huokoinen rakenne saa sen toimimaan pesusienen tavoin, jonka johdosta sitä käytetään parantamaan maaperän veden ja ravinteiden pidätyskykyä. Biohiilen huokokset toimivat myös oivallisena "hotellina" maaperän pieneliöille joka omalta osaltaan parantaa maan elinvoimaa.

Risuista valmistettu biohiili on n. 80-90% hiiltä ja sen hajoaminen maaperässä voi kestää satoja ellei tuhansia vuosia. Tämä tarkoittaa sitä, että jokainen kilogramma biohiiltä sitoo maaperään 3,5 kiloa hiilidioksidia hyvin pitkiksi ajoiksi verrattuna siihen, että pihan siivouksessa kertyneet risut hävitettäisiin tavalliseen tapaan polttamalla. Hiiletys on siis sekä resurssiviisas että ilmastoviisas teko.

Biohiiltä valmistetaan kuumentamalla eloperäistä ainesta hapettomissa olosuhteissa, jolloin haihtuvat aineet häviävät ja jäljelle jää pääosin aineksen sisältämä hiili. Hiilen valmistuksessa usein käytettävä kartiohiiletin on avonainen astia ja siinä pidetään yllä avotulta, astian pohjalla vallitsevat hapettomat olosuhteet, koska pohja on umpinainen ja pinnalla palava tuli kuluttaa ympäröivän hapen. Tämä estää hiiltynyttä materiaalia palamasta tuhaksi. Kun hiilettäminen aloitetaan astian pohjalta ja hiiletettävää materiaalia, esim. risuja lisätään tasaisesti edellisen kerroksen hiillyttyä, saadaan 120 litran vetoinen astia täyteen hiiltä n. 3-4 tunnissa.

Biohiili on maanparannusaine pääosin rakenteensa ansiosta. Etenkin hiekkaisilla mailla hiilen lisäys voi jopa puolittaa kasteluntarpeen. Jotta biohiilen hyödyt saataisiin käyttöön parhaalla mahdollisella tavalla, tulee hiili "ladata" vedellä, ravinteilla ja miksei myös hyödyllisillä pieneliöillä ennen kun se laitetaan maahan.

Biohiili

Valmistusvariaatioita paljon

Biohiili on yksi pyrolyysituote

- Prosessiolosuhteista riippuen samanaikaisesti syntyy muitakin tuotteita
- Isommissa systeemeissä syntyvä lämpö pitäisi aina hyödyntää, jotta hyötysuhde olisi kestäväällä tasolla
- Raaka-aine/syöte vaikuttaa olosuhteiden lisäksi lopputulokseen

Kyläyhteisössä "jätepuu",
risutalkoot, ympäristön raivaus
(esim. rakennuksen kuntoa
vaarantava kasvillisuus)

Itsestään hajoavan materiaalin
stabilointi

Kylätalon sähkölukot (älylukot) ja tilan valvonta

Markkinoilla on useiden eri valmistajien sähkölukkoja ja hintaluokkakin vaihtelee. Sähkölukkoja voi ostaa ihan rautakaupasta*. Kannattaa vertailla niiden ominaisuuksia ja toimintaperiaatteita ennen hankintapäätöstä.

Soinin Hautakylässä kylätalolla on käytössä Pindora sähkölukko ja he ovat olleet tyytyväisiä sen toimintaan. Huomioita;

- **Kotimainen tuote, joka maksaa n. 250 € ja niitä saa esim. K-Raudasta.**
- Helppo asentaa oven sisäpuolelle vääntimen päälle.
- Vaatii Wifi -yhteyden. Tulee ilmoitus, jos verkko on pois päältä.
- On hallittavissa etänä.
- Voidaan antaa käyttäjäkohtaisia koodeja, jotka ovat voimassa määritellyn ajan.
- Aina jää jälki, kun mennään ovesta sisään. Myös avaimella mentäessä.

***) varmista myyjän asiantuntemus**

Lisää älylukeista

Hyvä, että markkinoilla useita valmistajia, kuvan esimerkki Yale

Varmista/tutki (myyjä, käyttäjät, tuotteen sivuilta)

Käytön tuki ja saatavuus*

- Kotisivut, suomenkielisyys
- Puhelinpalvelu ja hinta

Voiko olla useita hallinnoijia

- Salasanat, käyttäjätunnukset kaikilla!

Takuu

Edustus/valmistus; onko vakaa yritys*

Yhteishankinta – edullisempi hinta?, vertaiskäyttötuki

Vaatii Wifin

Erilaisia tilanteita: päivitykset, reitittimen vaihtuminen, hallinnoijan vaihtuminen, mahdolliset muut, pariston tyhjeneminen, tekniset ongelmat itse lukossa

Jätteen vähentäminen, lajittelu ja kierrätys

Jätteiden kierrätys lähtee liikkeelle lajittelusta. Lajittelu taas on helppo ekoteko, jonka jokainen voi tehdä omassa arjessaan. Lasia, metallia ja paperia on Suomessa kierrätetty jo pitkään ja voimme sanoa olevamme niissä esimerkkimaa. Muovin kierrättäminen taas on melko uusi juttu, mutta sekin lisääntyy nopealla tahdilla. Jätteen vähentäminen lähtee siitä, että ostetaan vaan tarpeeseen ja pyritään kierrättämään esim. pieneksi jääneet vaatteet. Jäteyhtiöiden verkkosivuilla on hyviä ohjeita kierrätykseen.

Lajittelusta ja jätehuollon kehittämisestä voi tehdä myös kylän yhteisen jutun ja sitä kautta aktivoida ihmisiä kierrätysosaajiksi. Kylä, asuinyhteisö tai naapuriporukka voi hankkia yhteisen jäteastian esim. poltettavalle jätteelle. Usein myös jäteyhtiöt suosittelevat kotitalousjätteiden yhteisastioita.

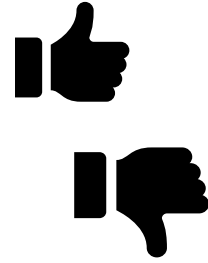
Voidaan järjestää kylällä yhteisiä infoja tai tuunauspajoja. Kirppiksiä voidaan järjestää erilaisten tapahtumien yhteyteen tai erikseen. Keväisin voi järjestää taimien vaihtoiltoja ja syksyisin lähiruokatoreja, joissa jokainen voi tulla myymään syksyn satoa.

Ruokahävikkiin voi kiinnittää huomiota hyödyntämällä esim. nahistuneet kasvikset, vihannekset ja hedelmät sosekeittoihin tai tekemällä smootieta. Kotitalouksissa syntyvän biojätteen kompostointi on ekoteko. Kompostoimalla säästät sekä luontoa että kustannuksia. Hyvä keino kompostointiin on perinteinen lämpökompostori, mutta sen rinnalle on syntynyt myös muita kompostointitapoja.

<https://www.martat.fi/ruoka/kestava-ruoka/havikista-herkkua/>

<https://www.etappi.com/jateneuvonta/lajitteluohjeet/>

Kierrätys Kaatopaikka

Tavara vaikeuttaa
seurantaa

Kesätyöllistetyn fiksu
homma

Tavara estää
toimenpiteitä
-paloturvallisuus
huomioiden
materiaaleja kannattaa
keskitetyksi koota ja
kierrättää

Kyllä näissä kelpaa
kokousta

Teksti ja kuvat: Maarit Kari

Mitä seuraavaksi

Energian säästö ei ole päätavoite –
rakennuksen säästäminen voi olla

- Tavoitteen määrittäminen
- Voiko käyttöä monipuolistaa tai lisätä?
 - Vaihtotori
 - Juhlat
 - Kokkailu – hyvät keittiötilat on ihan oma lukunsa
- Etätyötila
- Yrittäjätila
- Tuotantotila
- Integroitu ulkoilma-aktiviteetteihin
- Rakennuksia voi osin käyttää arvokkaampien kierrätysmateriaalien kokoamispaikkana

Teksti ja kuvat: Maarit Kari

Juhlia tulee aina olemaan

Pienet, melko huoltovapaat investoinnit

Monen kokoisia tarpeita

Teksti ja kuvat: Maarit Kari

Eteenpäin

”PRIORISOI PRIORISOINTI”

Yksi katsaus on vain pintaraapaisu mikä ehkä visualisoi ja tiivistää keskeisiä havaintoja. Ei ole sellaista asiantuntijaa, joka pystyisi sanomaan ja laskemaan kaiken päivän selväksi. Yhtä tärkeää on myös, mitä kylällä tarvitaan ja halutaan. Ei vain tunnistettuja asioita, vaan myös boxin ulkopuolelta havaittavia.

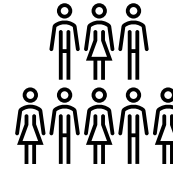
Juoksevat kulut saavat meidät toimimaan, päälle (hieman hitaammin) kaatuvat ongelmat pakenemaan, katsomaan muualle, ahdistumaan TAI toimimaan.

Silti ehdotus: voisiko istua alas, hakea uusia käyttöalueita, tulonlähteitä ja miettiä kohteen tavoiteltu elinkaari realistisesti.

Teksti ja kuvakevalinta: Maarit Kari

Kalenterista esimerkiksi vuosi 2050

Onko realistista positiivista väestökehitystä? Tai radikaalia käytön muutosta?

Asiantuntija-arvio realistisesta käyttäjästä

Panostus pitkälle vai himmailu?

Ihmisten kokoisille ideoille!

Euroopan unionin
osarahoittama

Yhteisöllinen komposti, yhteisölliset viljelypalstat ja vaihtotorit

Kylälle voidaan perustaa yhteinen viljelypalsta, jossa voidaan hyödyntää yhteistä kompostia, mikäli sellainen on. Yhteinen komposti vaatii vastuuhenkilön, joka ottaa vastuun kunnollisesta ohjeistuksesta ja käytännön asioista. Yhteiset kompostit voivat olla ongelmallisia, jos pelisäännöt eivät ole selvät. Ennen yhteisen kompostin perustamista kannattaa olla yhteydessä kunnan ympäristösuojeluhenkilöön. Jos tehdään yhteinen lämpökompostori, pitää tehdä ilmoitus kuntaan. Jos taas pelkkä puutarhajätteen komposti, ei tarvita ilmoitusta. Pitää kuitenkin huolehtia kompostin suojauksesta tiheäsilmäisellä verkolla estämään jyrsiäongelmaa. Kompostista ei saa tulla ns. tunkio.

Yhteinen viljelypalsta tai siirtolapuutarhatyyppinen paikka voi olla vaikkapa kylätalon yhteydessä. Tämän perustamiseen ja suunnitteluun kannattaa käyttää aikaa ja sopia kaikki käytännön pelisäännöt etukäteen. Pitää ratkaista kasteluasiat, tilakysymykset, roska-asiat, tehdäänkö yhteisiä hankintoja, yhteiset välineet, jne. Yhteisöllisyyttä voi lisätä yhteisillä tapahtumilla, kuten vaihtoreilla ja lähiruokatoreilla.

<https://www.kotipuutarha.fi/somepuutarhuri/palstaviljelyn-abc/>

Laskurit ekotekojen avuksi

Kun haluat muuttaa toimintatapaasi, mutta et tiedä mistä lähteä liikkeelle, apuun tulevat erilaiset laskurit. Niitä on suhteellisen helppo käyttää ja ne antavat suuntaa minkälaisia muutoksia, pieniäkin sellaisia voit elämässäsi ja kulutuskäyttäytymisessä tehdä. Voit haastaa mukaan, vaikka perheen, luokkakaverit, työporukan tai muun yhteisön. Ei pidä kuitenkaan ahdistua laskureitten määrästä vaan niistä kannattaa valita itselleen mieluinen ja aloittaa vaikka ihan pienistä muutoksista. Jokaisen omilla ekoteoilla on vaikutus vallitsevaan tilanteeseen. Pienistä puroista kasvaa isoja virtoja!

Esimerkkejä erilaisista laskureista

Hiilijalanjälki

<https://ilmastodieetti.ymparisto.fi/ilmastodieetti/>

WWF ilmastolaskuri

www.ilmastolaskuri.fi

Ekologinen jalanjälki

<https://jalajalg.positium.ee/?lang=FI>

Itämeri jalanjälki

<http://www.ymparisto.fi/itameri/>

Sitra elämäntapatesti

<https://elamantapatesti.sitra.fi/>

Ylen kiertotaloudesti

<https://yle.fi/aihe/kiertotaloudesti-miten-sina-pelastaisit-maapallon>

Lisää erilaisia laskureita löytyy esimerkiksi ympäristökeskuksen sivuilta:

https://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Kiertotalous/Laskurit